

VASTUVÕETUD TEKSTID

Esialgne versioon

P8_TA-PROV(2018)0482

2018. aasta aruanne Montenegro kohta

Euroopa Parlamendi 29. novembri 2018. aasta resolutsioon, milles käsitletakse komisjoni 2018. aasta aruannet Montenegro kohta (2018/2144(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ELi ja Montenegro vahelist stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mis on jõus 1. maist 2010,
- võttes arvesse ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumist 17. mail 2018 ja seal vastu võetud Sofia prioriteetide kava,
- võttes arvesse 25. juunil 2018 toimunud ELi ja Montenegro stabiliseerimis- ja assotsiatsiooninõukogu üheksandat kohtumist,
- võttes arvesse Montenegro ühinemist NATOga 5. juunil 2017,
- võttes arvesse Montenegro ja Kosovo vahelise piirilepingu ratifitseerimist Montenegro ja Kosovo parlamentides,
- võttes arvesse komisjoni 6. veebruari 2018. aasta teatist „Lääne-Balkani riikide reaalne ELiga ühinemise väljavaade ning ELi tõhustatud koostöö nende riikidega“ (COM(2018)0065),
- võttes arvesse komisjoni 17. aprilli 2018. aasta teatist „2018. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2018)0450) ja selle juurde kuuluvat komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2018. aasta aruannet Montenegro kohta (SWD(2018)0150),
- võttes arvesse komisjoni 17. aprilli 2018. aasta hinnangut Montenegro majandusreformide programmile (2018–2020) (SWD(2018)0131) ja nõukogu 25. mai 2018. aasta ühiseid järeldusi ELi ja Lääne-Balkani riikide vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi kohta,
- võttes arvesse OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (OSCE/ODIHR) valimisvaatlusmissiooni aruandeid ja Euroopa Parlamendi valimisvaatlusdelegatsiooni avaldust 15. aprilli 2018. aasta presidendivalimiste kohta,

- võttes arvesse 16.–17. juulil 2018 Podgoricas toimunud ELi ja Montenegro parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee 15. kohtumisel vastu võetud avaldust ja soovitusi,
 - võttes arvesse Euroopa Komisjoni, Maailmapanga ja ÜRO Arenguprogrammi poolt 2017. aastal läbi viidud Lääne-Balkani riikide marginaliseeritud romasid käsitleva uuringu tulemusi,
 - võttes arvesse 28. augustil 2014 algatatud Berliini protsessi,
 - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Montenegro kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 52,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A8-0339/2018),
- A. arvestades, et iga kandidaatriiki või potentsiaalset kandidaatriiki hinnatakse eraldi tema saavutuste põhjal ning ühinemise ajakava määrab reformide kiirus ja kvaliteet;
 - B. arvestades, et Montenegro, kes on avanud ELi *acquis communautaire*'i 35 peatükist 31 ja sulgenud ajutiselt läbirääkimised kolme kohta, on praegu läbirääkimisprotsessiga kõige kaugemale jõudnud;
 - C. arvestades, et sisepoliitiliste jõudude omavaheline ja naaberriikidega peetav sisukas dialoog on ELiga ühinemise protsessis edasiste edusammude tegemiseks väga oluline;
 - D. arvestades, et Montenegro on jäänud kindlaks kohustusele luua toimiv turumajandus ning on stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kohustuste täitmisel jätkuvalt edusamme teinud;
 - E. arvestades, et Montenegro saab ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA II) raames ühinemiseelset abi;
 - F. arvestades, et Montenegro peab veelgi tugevdama muu hulgas parlamentaarset, seadusandlikku ja järelevalvesuutlikkust, institutsioonide läbipaistvust, õigusriigi ja kohtusüsteemi sõltumatuse põhimõtte järgimist, sõjakuritegude siseriiklikku menetlemist, valimisprotsessi terviklikkust, meediavabadust ning võitlust korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse ja mitteametliku majanduse vastu;
1. avaldab heameelt Montenegro jätkuva osalemise üle ELiga lõimumise protsessis ja tema jätkuva üldise hea edasimineku üle, mille alus on üldsuse laialdane toetus sellele strateegilisele otsusele;
 2. rõhutab, et reformide elluviimine ja kohaldamine on endiselt eduka lõimumise peamine näitaja; kutsub Montenegrot üles parandama uute õigusaktide ja poliitikapõhimõtete kavandamist, kooskõlastamist ja rakendamise järelevalvet ning nõuab 23. ja 24. peatükiga seotud vahe-eesmärkide õigeaegset täitmist;
 3. väljendab heameelt komisjoni 6. veebruaril 2018. aastal avaldatud Lääne-Balkani strateegiat käsitlevas teatises esitatud hinnangu üle, mille kohaselt tugeva poliitilise tahte, tegelike ja püsivate reformide saavutamise ning naabritega pooleliolevatele vaidlustele lõplike lahenduste leidmise korral võib Montenegro 2025. aastaks

ühinemiseks valmis olla;

4. kutsub komisjoni ja nõukogu üles tagama järgmises mitmeaastases finantsraamistikus piisavate vahendite olemasolu Montenegro võimalikuks ühinemiseks Euroopa Liiduga vastavalt Lääne-Balkani strateegiale;

Demokratiseerimine

5. tuletab kõigile erakondadele meelde, et sisukas poliitiline osalemine sõltub täielikult toimivast parlamendist, kus kõik poliitikud võtavad parlamendis tööle asudes valijate ees vastutuse; avaldab heameelt asjaolu üle, et enamik opositsioonierakondi on pärast pikaajalist parlamendiboikotti parlamenti tagasi pöördunud; palub kõigil teistel erakondadel parlamenti tagasi pöörduda ja teha suuremaid ühiseid jõupingutusi tõelise poliitilise dialoogi loomiseks, et parlamendil oleksid oma seadusandliku ja järelevalve rolli täiel määral täitmiseks vajalikud vahendid, taastades seeläbi toimiva demokraatliku protsessi;
6. nõuab, et rakendataks õigusaktid, mis käsitlevad naiste ja vähemuste, eelkõige romade¹ osalemist avalikus elus ja poliitikas, sealhulgas võimaldada vähemuste hulka kuuluvatel naistel osaleda sisuliselt otsustamisprotsessis ja asuda tööle ametikohtadele avaliku halduse valdkonnas ja muudes avaliku sektori asutustes;
7. kutsub Montenegro poliitilisi juhte üles keskenduma allesjäänud raskustele ja lahendama õigusriigi, meediavabaduse, korrupsiooni, rahapesu, organiseeritud kuritegevuse ja sellega seonduva vägivalda probleemid ning tegelema sellega esmajärjekorras;
8. märgib, et 2018. aasta aprilli presidendivalimistel järgiti põhivabadusi; kutsub valitsust tegema koostööd opositsioonierakondade ja kodanikuühiskonnaga, et tegelda igakülgset OSCE/ODIHRi tuvastatud puudustega ja täidaks täielikult valimisvaatlusmissiooni prioriteetseid soovitusi, võttes vastu veel puuduvad siseriiklikud õigusaktid ja muutes valimiste korraldamise läbipaistvaks ja professionaalseks, et suurendada üldsuse usaldust valimisprotsessi vastu; nõuab, et kogu riigis korraldataks valimised samal ajal ning tõstetaks valimiste kvaliteeti ja muudetaks need läbipaistvaks; nõuab tungivalt, et parendataks erakondade rahastamise läbipaistvust käsitlevaid sätteid;
9. nõuab valimisseaduse kõigi väidetavate rikkumiste täielikku uurimist; nõuab veel kord tungivalt nõuetekohaseid järelmeetmeid 2012. aasta helisalvestiste skandaalile; kutsub korrupsioonivastase võitluse ametit üles tõhustama järelevalvet riigi vahendite võimaliku erakondade huvides väärkasutamise üle;
10. väljendab muret Montenegro parlamendi otsuse pärast arvata Vanja Čalović Marković välja korrupsiooni ennetamise ameti nõukogust; kutsub tungivalt üles tagama juhtumi menetlemisel täieliku läbipaistvuse;

¹ Sõna „roma“ kasutatakse üldmõistena, mis hõlmab mitmesuguseid omavahel seotud rühmi, olenemata sellest, kas nad on paiksed või mitte; nende hulka ei kuulu mitte ainult romad, vaid ka aškalid, egiptlased jt, kes võivad kultuurilt ja elustiililt erineda.

Õigusriik

11. võtab teadmiseks keskse rolli, mida täidavad organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu võitlemisel auditeerimisasutus, korrupsioonivastase võitluse amet, riigihangete kontrolli komisjon, konkurentsiamet ja riigiabi amet; peab kiiduväärseks jätkuvaid reforme, mille eesmärk on suurendada nende asutuste suutlikkust ja sõltumatust, kuid märgib ära vajaduse parandada tõhusust, saavutada paremaid tulemusi, edendada korrupsiooni ennetamist muu hulgas asjakohaste sanktsioonide abil ja kõrvaldada nende täieliku sõltumatuse saavutamise ees seisvad allesjäänud tõkked;
12. juhib tähelepanu edusammudele korrupsioonivastase võitluse ameti suutlikkuse suurendamisel seoses kampaaniate rahastamise uurimisega; rõhutab vajadust suurendada siiski usaldust korrupsioonivastase võitluse ameti vastu ning parandada selle mainet, mida oleks võimalik teha, vähendades veelgi kõiki poliitilisi mõjusid ameti tööle;
13. tunneb heameelt avaliku halduse ja teabe jagamise läbipaistvuse parandamiseks tehtud jõupingutuste üle, kuid soovib luua kodanikukeskema, professionaalsema ja depolitiseeritud avaliku halduse; tunnustab ombudsmani tõhusamat tööd; nõuab paremaid regulatiivse mõju hindamisi, põhjalikke auditeerimisaruandeid ja kaasavaid avalikke konsultatsioone seaduseelnõude teemal; rõhutab kodanikuühiskonna organisatsioonidega tehtava koostöö ja teabele avatud juurdepääsu tähtsust tõhusas korrupsioonivastases võitluses ja soovib vaadata läbi 2017. aasta mais tehtud õigusaktide muudatused; soovib avaliku halduse valdkonnas ressursse ja inimkapitali optimeerida;
14. tunnustab Montenegro märkimisväärset edu e-valitsuse ja e-osaluse valdkonnas, milles Montenegro on ÜRO e-valitsuse uuringu kohaselt jõudnud nendes valdkondades 25 parima riigi hulka; kutsub Montenegro valitsust üles säilitama selle valdkonna reformimisel samasugust tempot, et avaliku halduse tõhusust ning juurdepääsu sellele veelgi parandada;
15. väljendab heameelt mõõdukate edusammude üle kohtusüsteemi sõltumatuse, läbipaistvuse, vastutuse, professionaalsuse ja tõhususe suurendamisel; nõuab kaitset poliitilise sekkumise eest ning eetikakoodeksite ja distsiplinaarmedetmete ühtset kohaldamist; avaldab heameelt asjaolu üle, et uued kohtunikud ja prokurörid on nimetatud esimest korda ametisse uue töölevõtmise süsteemi järgi;
16. märgib ära vajaduse liikuda edasi väidetava 2016. aasta oktoobri riigipöördekatse kohtumenetlusega, tagades täieliku õiguslase koostöö kolmandate riikidega; avaldab heameelt otsuse üle kohtuistungeid avalikult ringhäälingus üle kanda;
17. väljendab heameelt 29. juunil 2018. aastal vastu võetud muudatuste üle kohtunõukogu seaduses, mis võimaldavad kohtunõukogul tööd tavapäraselt jätkata; nendib, et need muudatused võeti vastu vastavalt Veneetsia komisjoni soovitudele; juhib tähelepanu asjaolule, et muudatused seoses nõukogu mittekohtunike liikmete valimisega on vaid ajutine lahendus; kutsub hiljuti moodustatud parlamendi ajutist töörühma tungivalt üles selle küsimuse viivitamata lahendama;
18. on mures organiseeritud kuritegevusega seotud vägivaldajuhtumite ja mõrvade

sagenemise pärast, mis kahjustab tavakodanike igapäevaelu; avaldab heameelt asjaolu üle, et ametivõimud on selle probleemi kindlaks teinud, kuid nõuab mõjusamaid ennetusmeetmeid, sealhulgas vara konfiskeerimist ilma süüdimõistva kohtuotsuseta; peab kiiduväärseks kõrgetasemelistele korruptsioonijuhtumite uurimist, nende eest süüdistuse esitamist ja süüdimõistva otsuse tegemist; tõdeb siiski, et seda tuleb veel kindlamalt jätkata, eelkõige rahapesu ja inimkaubanduse valdkonnas;

19. nõuab edusamme huvide konfliktide ja riigiametnike ebaseadusliku rikastumise ärahoidmiseks, sealhulgas kohalike omavalitsuste tasandil; kutsub ametivõime üles tõhustama kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimist, liikuma edasi põhjendamatu rikkuse uurimistega ja võtma muid meetmeid kuritegelike rühmituste kahjutuks tegemiseks, katkestades sidemed organiseeritud kuritegevuse, ettevõtluse ja poliitika vahel; mõistab samas hukka allapoole seadusjärgset miinimumtasest jäävate sanktsioonide kehtestamise tava, kuna sel on korruptsioonisüütegude ennetamisele vastupidine mõju;
20. tuletab meelde, et Montenegro peab tegema täiendavaid jõupingutusi, tagamaks, et õigus omandile on kaitstud tõhusalt ning kooskõlas ELi õigustiku ja rahvusvaheliste inimõiguste normidega; kutsub riigi ametiasutusi tungivalt üles tagama kehtivat siseriiklikku õigusraamistikku rakendades mõistliku aja jooksul õiglasel menetlused, sealhulgas omandiõiguse ja vara tagastamise valdkonnas; märgib, et tugev, mittediskrimineeriv ja stabiilne omandiõiguste kord on kodanike ja välisinvestorite usalduse ja ettevõtlussektori kindlustunde eeltingimus;

Piirihaldus ja ränne

21. märgib, et Montenegro on seni näidanud, et ta suudab varjupaigataotlusi menetleda, kuid rõhutab, et tuleb teha veelgi edusamme; soovib Montenegro teha tihedamat koostööd Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga, et parandada piirihaldust kooskõlas Euroopa õigusnormidega, tõkestada ebaseaduslikku rännet ning lõhkuda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevad võrgustikud; nõuab suuremaid jõupingutusi ja tõhusamat piiriülest koostööd, et ennetada ja likvideerida inimkaubanduse, samuti uimasti ja tubaka salakaubandusega seotud organiseeritud kuritegelikud võrgustikud; rõhutab püsivaid probleeme seoses tubakatoodetega ebaseadusliku kauplemisega Montenegros, eelkõige vabakaubanduspiirkondade lähistel; kutsub komisjoni üles jätkama Montenegro toetamist oma vabakaubanduspiirkondade kontrollimisel ja ebaseadusliku kaubanduse ennetamisel;
22. avaldab kahetsust, et inimkaubanduse tõkestamisel ei ole tehtud edusamme, ja nõuab tungivalt, et sunnitud organiseeritud prostitutsiooni ja laste kerjamise ennetamisele pööratakse erilist tähelepanu; rõhutab, et täiendavaid jõupingutusi on vaja seoses ohvrite tuvastamisega ja nende juurdepääsuga abile, hüvitisele ja kaitsemeetmetele; palub Montenegro tagada inimkaubanduse ohvrite tõhusa kaitse ja pöörata erilist tähelepanu inimkaubanduse lapsohvrite rehabiliteerimisele ning roma naistele ja tütarlastele, võttes arvesse nende kaitsetut olukorda vaesuse ja marginaliseerumise tagajärjel;

Meedia

23. on üha rohkem mures sõnavabaduse ja meediavabaduse olukorra pärast, mille kohta märgitakse komisjoni kolmes järjekordses aruandes, et „edusammud puuduvad“;

tuletab meelde, et seda teemat käsitlev 23. peatükk avati 2013. aasta detsembris ning selles peatükis ja 24. peatükis tehtud edusammud määravad läbirääkimiste üldise kiiruse; mõistab kõige karmimalt hukka ajakirjanike hirmutamise, nendevastased laimukampaaniad ning verbaalsed ja füüsilised rünnakud; märgib, et 2017. aastal registreeriti seitse ajakirjanikevastast rünnakut; nõuab tungivalt, et valitsus tagaks ajakirjanike tegeliku kaitse; nõuab edasiste meetmete võtmist meedia ja ajakirjanike sõltumatuse tagamiseks ning soovib süstemaatiliselt koguda andmeid ajakirjanikele tehtud ähvarduste kohta; märgib, et ELi delegatsiooni Montenegros jälgib tähelepanelikult olukorda;

24. on iseäranis mures 8. mail 2018. aastal Vijesti ajakirjaniku Olivera Lakići vastu korraldatud rünnakut ja nõuab juhtumi täielikku uurimist; peab lubamatuks, et ajakirjanike suhtes toime pandud vanade vägivallajuhtumite uurimisel ei ole tehtud edusamme; kutsub ametiasutusi üles mõistma kindlalt hukka kõik ajakirjanike vastu suunatud rünnakud ja edendama meetmeid ajakirjanike kaitsmiseks ja karistamatuse kaotamiseks;
25. taunib jätkuva finants- ja toimetusliku surve avaldamist Montenegro avalik-õiguslikule ringhäälinguorganisatsioonile (RTCG) ja elektroonilise meedia ametile (AEM); nõuab tungivalt, et kehtestataks kaitsemeetmed põhjendamatu poliitilise ja ärimõju vastu ning tagataks riikliku reklaami küsimuste täielik läbipaistvus meedias; kordab vajadust kaitsta RTCGd ja kõiki teisi meediakanaleid põhjendamatu poliitilise mõju eest; kutsub riigi ametivõime tungivalt üles tagama meediavaldkonna reguleerivatele asutustele ja avalik-õiguslikule ringhäälingule piisavate rahaliste vahendite eraldamise, et tagada RTCG-le ja AEMile majanduslik sõltumatus ja iseseisvus, mis on valimiskampaaniate ajal usaldusväärse meediakeskkonna tagamisel otsustava tähtsusega; peab kahetsusväärseks RTCG nõukogu koosseisu muutumist ja RTCG peadirektori Andrijana Kadija vallandamist; on seisukohal, et enneaegselt tööst vabastamine peaks olema lubatud vaid piiratud juhtudel;
26. hoiatab, et meedia majandusliku sõltumatuse puudumine soodustab poliitilist sõltuvust ja polariseerumist; on seisukohal, et vajalik on riiklike reklaamivahendite läbipaistev ja mittediskrimineeriv eraldamine, ning kutsub ametiasutusi üles kaaluma alternatiivseid kaudsete toetuste vorme meedia sõltumatuse edendamiseks;
27. rõhutab AEMi rolli ja tõhusat isereguleerimist Montenegro meedias kõige rangemate eetikanõuete täitmise tagamisel ja laimamisjuhtumite arvu vähendamisel; märgib, et ajakirjanike ebakindel olukord kahjustab meedia kvaliteeti ja professionaalsust;

Kodanikuühiskond ja inimõigused

28. rõhutab kodanikuühiskonna organisatsioonide olulist rolli riigiasutuste toimimise parandamisel ning korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel; mõistab karmilt hukka hiljutised hirmutamised ja vastuvõetamatud laimukampaaniad kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu, mis määrasid ära üldise aeglase edenemise või edusammude puudumise õigusriigi olulistest valdkondades;
29. nõuab kodanikuühiskonna tegutsemisruumi mõjutavate valdkondade õigusaktide koostamisel ja rakendamisel suuremat tähelepanelikkust, tagamaks, et õigusaktid ei too kodanikuühiskonna organisatsioonidele kaasa ebaproportsionaalset koormust ning ei avalda kodanikuühiskonna tegutsemisruumile diskrimineerivat mõju ega vähenda

seada; rõhutab, et inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi järgimisega tegelevatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kaasa arvatud järelevalve- ja toetusorganisatsioonidele on vaja teha kättesaadavaks avaliku sektori rahastus; on seisukohal, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel peaks olema õigus saada finantseeringuid teistelt rahastajatelt, nagu erasektori rahastajad ja rahvusvahelised organisatsioonid, ametid või asutused;

30. võtab teadmiseks muudatused valitsusväliseid organisatsioone käsitlevas seaduses, mille eesmärk on parandada nende rahastamist riiklikest vahenditest, ja soovib võtta kiiresti vastu nõutavad teised õigusaktid; kordab oma nõudmist konsulteerida kodanikuühiskonna ja laiema avalikkusega peamiste ELiga seotud õigusreformide, sealhulgas nende elluviimise üle kohalikul tasandil süstemaatiliselt, kaasavalt, õigeaegselt ja sisuliselt, et suurendada otsuste tegemise demokraatlikku olemust ja saavutada suurem läbipaistvus; soovib parandada kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks finantsvaldkonna õiguslikku reguleerimist, nähes nendega konsulteerimiseks vajalikele valitsustasandi mehhanismidele ette täiendavaid vahendeid ja kehtestades selleks selged normid;
31. avaldab heameelt põhiõigusi käsitlevate õigusaktide jätkuva ühtlustamise üle; nõuab tungivalt, et tugevdataks institutsioonilist raamistikku, mis võimaldaks tõhusat õiguste kaitset, sealhulgas õiguskaitseasutuste poolse väärkohtlemise, hirmutamise ja füüsilise rünnaku korral; nõuab usuvabadust käsitleva seaduse ajakohastamist;
32. tunnustab seni tehtud jõupingutusi Istanbuli konventsiooni rakendamisel, kuid nõuab tungivalt inimõiguste kaitse jõustamis- ja järelevalvemehhanismide täiustamist, sealhulgas naiste- ja lastevastase vägivaldaga võitlemise abil; nõuab sellega seoses põhiõiguste osas elluviidavate poliitikameetmete tõhusat rakendamist, eelkõige seoses soolise võrdõiguslikkuse, puuetega inimeste sotsiaalse kaasamise õiguste, lapse õiguste ja romade õigustega, tagades piisavad eelarveeraldised ja vahendid poliitikameetmete rakendamiseks ja vastutavate asutuste suutlikkuse suurendamiseks; kutsub ametiasutusi üles võtma vajalikke meetmeid lapsega sõlmitud sundabielude vältimiseks;
33. nõuab tungivalt, et Montenegro tagaks soolist võrdõiguslikkust ja diskrimineerimise lubamatust käsitlevate õigusaktide täieliku ja õigeaegse rakendamise ning et ta jälgiks selle mõju ebasoodsas olukorras ja tõrjutud sotsiaalsetest rühmadest pärit naistele; kutsub Montenegrot üles tagama kõigi naiste takistamatu juurdepääsu õigusemõistmisele ja andma tasuta õigusabi naistele, kes on olnud soolise vägivalda ohvrid, pöörates erilist tähelepanu roma naistele, puuetega naistele ning maa- ja äärepoolseimates piirkondades elavatele naistele; palub Montenegrol suurendada asjaomaste asutuste rolli ja suutlikkust, et nad suudaksid paremini tulla toime ohvrite kaitsmise ja rehabiliteerimisega ning teeksid ennetustööd, et mehed loobuksid naistevastasest vägivaldast; nõuab, et Montenegro suurendaks riigi hallatavate varjupaikade arvu ja suutlikkust;
34. kutsub Montenegro ametivõime üles jätkama ühiskondliku kaasatuse ja sallivuse õhkkonna parandamist ning võtma tõhusaid meetmeid viha õhutamise, sotsiaalse tõrjutuse ja vähemuste diskrimineerimise vastu; märgib, et Montenegro ei ole ikka veel täiel määral täitnud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni; julgustab pädevaid asutusi jätkuvalt suurendama oma jõupingutusi LGBTI-inimeste õiguste kaitsmiseks; on endiselt mures raskuste pärast seksuaalse mitmekesisuse

aktsepteerimisel Montenegro ühiskonnas; väljendab muret roma kogukonna naiste ja tütarlaste diskrimineerimise ning tõsiasja pärast, et marigaliseerunud romadel on Montenegros piiratud juurdepääs mis tahes võimalustele kõigis inimarengu aspektides, mida kinnitavad seda valdkonda käsitleva 2017. aasta uuringu tulemused; rõhutab, et oluline on tugevdada VKEde sektorit ja toetama seda toetust parema õigusloome, rahastamise ja tööstuspoliitika rakendamise abil;

35. võtab teadmiseks jätkuvad edusammud vähemuste olukorra parandamisel; nõuab Kotori lahe paljurahvuselise identiteedi austamist ja jõupingutusi selle kaitsmiseks;
36. nõuab tungivalt, et Montenegro alustaks üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et võidelda LGBTI-inimeste vastase diskrimineerimise ja vägivallaga ning tagada nende vastu toime pandud kuritegude õiglane uurimine ja nende eest vastutusele võtmine;
37. nõuab tungivalt, et Montenegro käivitaks üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniad, et julgustada naiste ja tütarlaste vastu toime pandud koduvägivallast teatamist, suurendada hea koolituse saanud ja sootundlike kohtunike arvu, tagada kuritegude nõuetekohane uurimine ja nende eest vastutusele võtmine ning ohvritele abi, nõustamise ja taasintegreerimise teenuste osutamine;

Majandus, sotsiaalpoliitika, tööhõive ja haridus

38. peab kiiduväärseks Montenegro edusamme makromajandusliku stabiilsuse ja eelarve konsolideerimise tagamisel ning nõuab eelarve läbipaistvust, häid tööhõive- ja ettevõtlustingimusi; rõhutab, et korruptsioon, mitteametlik majandus, õigusriigi puudujäägid ja koormavad regulatiivmenetlused takistavad endiselt majanduskasvu ja investeerimist; rõhutab, et Euroopa sotsiaalmudel nõuab dialoogi kõigi majanduslike sidusrühmadega, sealhulgas ametiühingutega;
39. nõuab tungivalt, et katastri, arveldamise ja ehituslubade väljastamise valdkonnas kasutataks täit potentsiaali, mida digitaalsed vahendid pakuvad; märgib ära vajaduse kiirendada lairibaühendusele juurdepääsu laiendamist ettevõtjatele ja kodumajapidamistele; rõhutab vajadust kogu valitsust hõlmava koostalitlusvõime raamistiku järele, et toetada edasist digitaliseerimist ning haldus- ja ettevõtlusmenetluste lihtsustamist; avaldab tunnustust käimasoleva veebipõhise ettevõtjate elektroonilise registreerimise arendamisele;
40. avaldab heameelt haridusvaldkonna regulatiivsete muudatuste üle ja jõupingutuste üle suurendada koolieelses hariduses osalemise määra, sealhulgas ebasoodsa taustaga laste jaoks, ning rõhutab, et oluline on terviklik lähenemisviis väikelaste arendamisele; nõuab tungivalt, et ametiasutused tegeleksid noorte ja naiste pikaajalise töötuse kõrge määraga, sealhulgas vajaduse korral soolise mõju hindamise abil; märgib noorte tööhõivet edendava valge raamatu väljatöötamist koostöös Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga; rõhutab vajadust võtta kasutusele aktiivsed tööturumeetmed eeskätt naiste toetamiseks, kellele avaldab ebasoodsat mõju sotsiaaltoetuste kaotamine;
41. märgib, et sotsiaalpartneritega tuleb tööhõive- ja sotsiaalküsimuste alaste probleemide vallas tõhusalt ja süstemaatiliselt konsulteerida; rõhutab vajadust parandada veelgi sotsiaalnõukogu suutlikkust; kiidab heaks normide vastuvõtmise tervishoiu- ja

tööohutuse valdkonnas, kuid on jätkuvalt mures töökohal toimuvate surmaga lõppevate õnnetuste suure osakaalu ja tööinspektorite vähese hulga pärast;

42. avaldab heameelt Montenegro suurema osalemise üle programmis „Erasmus+“ ja avaldab toetust komisjoni ettepanekule programmi „Erasmus+“ eelarve kahekordistada; soovib paremini kooskõlastada noorte tööhõivet, kaasamist, kodanikuaktiivsust, vabatahtlikku tegevust ja haridust käsitlevataid horisontaalseteid küsimusi;

Keskkond, energia ja transport

43. on rahul sellega, et Montenegro on põhiseaduse artikli 1 kohaselt keskkonda hoidev riik; kiidab heaks Montenegroga läbirääkimiste õigustikku käsitleva 27. peatüki võimaliku avamise käesoleval aastal; kutsub ametiasutusi üles paremini kaitsma kõige väärtuslikemaid alasid, eelkõige seoses bioloogilise mitmekesisusega, ja vaatama läbi hotellide ja hüdroelektrijaamade ehitusprojektid;
44. märgib, et hüdroenergia lisavõimsuse ja turismivaldkonna suutlikkuse arendamine, eeskätt kaitsealadel, peab vastama ELi keskkonnastandarditele; väljendab muret hüdroenergeetika mittesäästva arengu pärast, kuna paljusid 80. aasta hüdroelektrijaamade projekte ei kavandata kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonide või ELi õigusaktidega, vaatamata 27. peatüki nõuetele; nõuab tungivalt võimalike taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe meetmete edasist kasutamist ning veemajanduse ja jäätmekäitluse parandamist; kiidab heaks Montenegro 2016. aasta piiriülest elektri- ja maagaasikaubandust käsitleva seaduse eduka kooskõlla viimise kolmanda energiapaketi; on rahul sellega, et Montenegro on parandanud õigusaktide vastavusse viimist energiatõhususe ja taastuvenergia vallas, kuid nõuab, et ametiasutused tagaksid siseriiklike õigusaktide täieliku kooskõla taastuvenergia direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiiviga;
45. nõuab tungivalt, et Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ja Euroopa Investeerimispank vaataksid läbi oma toetused hüdroelektrijaamade projektidele ning lõpetaksid kõikide selliste projektide rahastamise, mida viiakse ellu kaitsealadel või mille puhul ei ole tehtud eelnevat nõuetekohast keskkonnamõju hindamist;
46. rõhutab vajadust teha Tara jõe äärsetel aladel maantee-ehituse mõju kajastav õigeaegne ja täpne teave laiale avalikkusele kättesaadavaks ja et igasugune tegevus seoses jäätmete ladestamise ja jõesängi muutmise tuleb lõpetada, mis on kooskõlas ka Montenegro lubadusega hoida alasid, mis on erilise siseriikliku ja rahvusvahelise kaitse all;
47. väljendab muret Skadari järve rahvusparki eriotstarbelise ruumilise planeerimise pärast; rõhutab vajadust loobuda ulatuslikest Morača jõe hüdroenergiaprojektidest, sest need kahjustavad tõsiselt Skadari järve ja Tara jõge, mis on siseriiklike ja rahvusvaheliste õigusaktide kohaselt kaitstud alad;
48. kiidab heaks positiivsed arengusuundumused seoses Montenegro siseriiklike keskkonda ja kliimamuutusi käsitlevate õigusaktide jätkuva vastavusse viimisega liidu õigustikuga; nõuab tungivalt, et Montenegro valitsus kaitseks Ulcinj Salinat nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil kooskõlas ELi rahastatud Ulcinj Salina kaitset käsitlevas uuringus esitatud soovitustega; rõhutab tungivat vajadust tagada Ulcinj

Salina lisamine Natura 2000 võrgustikku; nõuab merekaitsealade kindlaks tegemist ja nende kaitsealadeks lugemist;

49. tõstab esile Montenegro aktiivset osalust ja edasiviivat rolli piirkondlikus ja rahvusvahelises koostöös Berliini protsessi ja Lääne-Balkani kuuiku algatuse raames; tunneb heameelt 2018. aastal Sofias toimunud ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumise tulemuste üle ning 2018. aasta ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA pakett) vastuvõtmise üle, mis hõlmab kahe olulise taristuprojekti rahastamist: Budva ümbersõit Aadria ja Joonia mere transpordikoridoris ning Vrbnica-Bar raudteelõik Ida-Euroopa ja Vahemere idaosa transpordikoridoris; rõhutab nende liiklusteede tähtsust, mis ühendavad otseselt Balkani riike ja ELi turge;
50. kiidab Montenegro kavatsust võtta järgmise kolme aasta jooksul kasutusele ELi heitkogustega kauplemise süsteemi ning tunnustab kütusesäästu ja uute autode heitkoguseid käsitlevate teiste õigusaktide vastuvõtmist; märgib, et oluline on võtta Montenegro siseriiklikesse õigusaktidesse üle ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS), jõupingutuste jagamise määruse ning järelevalve- ja aruandlusmehhanismi aspektid;
51. väljendab heameelt jätkuvate jõupingutuste üle tõhustada piirkondlikku koostööd, eelkõige keskkonnakaitse valdkonnas, mida on kirjeldatud Aadria mere kolmepoolses algatuses;

Piirkondlik koostöö ja heanaaberlikud suhted

52. tunneb heameelt Montenegro jätkuvate jõupingutuste üle sisuka piirkondliku koostöö ja kahepoolsete heanaaberlike suhete valdkonnas; toetab ettepanekut vähendada rändlustasusid Lääne-Balkani riikides;
53. avaldab heameelt Montenegro ja Kosovo piirilepingu ratifitseerimise üle; nõuab, et teiste naaberriikidega kestvate piirivaidluste lahendamiseks sõlmitaks kiiresti lepingud;
54. kiidab heaks Montenegro ja Albaania ühisdeklaratsiooni allkirjastamise ja eri valdkondades vastastikust abi käsitleva 12 kokkuleppe sõlmimise ning on seisukohal, et need on piirkonnas tehtava koostöös head näited;
55. soovib Montenegrol tungivalt, suurendada jõupingutusi, et esmajärjekorras uuritaks sõjakuritegusid ja määrataks nende eest karistused ning selgitataks välja kadunud isikute saatus; väljendab heameelt jõupingutuste üle, mis on tehtud põgenike taasintegreerimiseks piirkondliku elamuprogrammi raames; rõhutab, et hoolimata sõjakuritegude uurimise strateegiat käsitleva nelja dokumendi vastuvõtmisest, ei ole riigi prokuratuur algatanud uusi uurimisi, alustanud uusi menetlusi ega esitanud uusi süüdistusi; tunneb muret asjaolu pärast, et eriprokuratuur alustas 2016. aastal kaheksa uut juhtumi uurimist, millest kuus on alles eeluurimise järgus; väljendab taas toetust algatusele luua piirkondlik komisjon endises Jugoslaavias toime pandud sõjakuritegude ja muude raskete inimõiguste rikkumistega seotud asjaolude väljaselgitamiseks (RECOM); rõhutab selle protsessi olulisust ja kõigi piirkondlike poliitiliste juhtisikute aktiivset kaasamist; tunnustab peaminister Markovići avalikku toetusavaldust RECOMile;

56. avaldab Montenegrole tunnustust selle eest, on järjekordse aasta jooksul on tagatud täielik kooskõla ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames esitatud seisukohtade ja avaldustega ning kiidab heaks Montenegro aktiivse osavõtu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonidest; hindab seda, kuidas Montenegro on välispoliitikat ellu viinud; kutsub Montenegrot ühinema ELi ühise seisukohaga Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi üldise kohaldatavuse kohta ja sellega seotud juhtpõhimõtete kahepoolsete immuniteedilepingute suhtes;
57. nõuab Montenegro ja ELi tihedamat koostööd küberkuritegevuse tõkestamise ja küberkaitse küsimustes;
58. tuletab meelde Montenegro NATOga ühinemise strateegilist tähtsust Lääne-Balkani riikides stabiilsuse ja rahu tagamisel;

o
o o

59. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Montenegro valitsusele ja parlamendile.